

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده کشاورزی

گروه ترویج و آموزش کشاورزی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. Sc.)

در رشته ترویج و آموزش کشاورزی

بررسی عوامل موثر بر میزان موفقیت شرکتهای تعاونی دامپروری در شهرستان

خداینده

تحقیق و نگارش

زینب شاهقلیان

استاد راهنما

دکتر غلامرضا مجردی

استاد مشاور

دکتر جعفر یعقوبی

اسفند ۱۳۹۰

تقدیم به
پیشگاه مقدس حضرت ولیعصر (عج)
بشریت عالم منجی تنها

پدر مهربانم:

است بودنمان امید بودنش و باشیم ما تا سوخت که او

مادر عزیزم:

آموخت ما به را خوبی ها ایثارش و ها مهربانی با که او

خواهرانم و برادرم:

که همیشه با تشویق و محبتشان خستگی راه را از روی دوشم بر میداشتند
و

عزیزی که وجودش هیچ وقت اجازه نداد تنهایی غربت و سنگینی مشکلات را
حس کنم

چکیده

امروزه توجه ویژه به امنیت غذایی و وابستگی جمعیت به تولیدات کشاورزی و دامی ضرورت توجه به تعاونی‌های دامپروری را بیش از پیش ضروری ساخته است. این تعاونی‌ها به دلیل برخورداری از مناسب‌ترین شیوه‌های جلب مشارکت دامداران و رسیدن به توسعه پایدار، نقش عمده‌ای در توسعه کشور می‌توانند ایفا کنند. مسأله‌ای که در این راستا وجود دارد این است که وضعیت موفقیت تعاونی‌های دامپروری و عوامل موثر بر آن در شهرستان خدابنده مورد سنجش و بررسی قرار نگرفته است. از این رو مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری در شهرستان خدابنده انجام پذیرفت. این تحقیق از نظر هدف کاربردی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل اعضای شرکت‌های تعاونی دامپروری شهرستان خدابنده (N=۲۲۰) بود که با توجه به جدول مورگان- گرجسی حجم نمونه (n=۱۴۰) بدست آمد که برای انتخاب آنها از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده گردید. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود که با توجه به اهداف تحقیق تدوین گردید. روایی محتوایی آن با استفاده از نظر اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه زنجان تایید گردید. جهت تعیین پایایی پرسشنامه از پیش آزمون و نیز ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. مقدار این ضریب ۰/۷۸ بدست آمد که نشانگر پایایی قابل قبول پرسشنامه بود. با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد تعاونی‌ها در زمینه‌های دامپروری، ارائه خدمات آموزشی و بازاریابی محصولات تولیدی از میزان موفقیت متوسطی برخوردار بودند و در دیگر زمینه‌ها از موفقیت کمی برخوردار بودند. همچنین میزان موفقیت کل تعاونی‌ها در حد کم بود. تحلیل عاملی عوامل موثر بر موفقیت را به ۹ عامل شامل: آموزشی، شخصیتی، اقتصادی، مدیریتی، سازمانی، اجتماعی، ارتباطی،

فرهنگی و بازاریابی می‌توان گروه‌بندی نمود. همچنین موانع موفقیت تعاونی به ۵ دسته موانع؛ بازاریابی، اقتصادی، مدیریتی، سازمانی و اجتماعی تقسیم بندی شد که ۶۹/۲۴ درصد از کل واریانس موانع موفقیت تعاونی‌های دامپروری را تبیین نمودند.

کلمات کلیدی: تعاون، موفقیت، عوامل موثر، دامپروری، خداینده

عنوان.....صفحه

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه.....	۲
۲-۱ بیان مسئله.....	۴
۳-۱ ضرورت و اهمیت تحقیق.....	۶
۴-۱ سؤالات تحقیق.....	۶
۵-۱ اهداف.....	۷
۱-۵-۱ اهداف کلی.....	۷
۲-۵-۱ اهداف اختصاصی.....	۷
۶-۱ محدوده تحقیق.....	۸
۷-۱ محدودیت‌های تحقیق.....	۸
۸-۱ تعاریف عملیاتی.....	۱۰
۹-۱ بخش‌های گزارش پژوهش.....	۱۰

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲ مقدمه.....	۱۴
۲-۲ مفهوم تعاون و شرکت تعاونی.....	۱۶
۳-۲ تاریخچه تعاونی‌ها در جهان.....	۱۸
۱-۳-۲ دیدگاه شارل فوریه نسبت به تعاونی.....	۲۰
۲-۳-۲ دیدگاه لویی بلان نسبت به تعاونی.....	۲۰
۴-۲ تاریخچه تعاونی‌ها در ایران.....	۲۱
۱-۴-۲ تعاونی‌های رسمی در ایران قبل از انقلاب.....	۲۱
۲-۴-۲ شرکت تعاونی بعد از انقلاب (سال ۱۳۵۷ به بعد).....	۲۳
۵-۲ ضرورت و نقش تعاونی‌ها.....	۲۴
۶-۲ اصول تعاونی.....	۲۴
۷-۲ ارزش‌های تعاونی.....	۲۵
۸-۲ انواع شرکت‌های تعاونی.....	۲۵
۱-۸-۲ انواع شرکت‌های تعاونی بر پایه ماهیت تعاونی‌ها.....	۲۵
۲-۸-۲ انواع شرکت تعاونی بر پایه اهداف تعاونی‌ها.....	۲۶

۲۶.....	۱-۲-۸-۲ شرکت تعاونی چند منظوره.....	۲۶.....
۲۶.....	۲-۲-۸-۲ شرکت تعاونی یک منظوره.....	۲۶.....
۲۶.....	۹-۲ تاریخچه دامپروری و امور دام در کشور.....	۲۶.....
۳۱.....	۱۰-۲ اهمیت اقتصادی دامپروری.....	۳۱.....
۳۲.....	۱۱-۲ اهمیت تولیدات دامی در زندگی انسان.....	۳۲.....
۳۲.....	۱۲-۲ تعریف پرواربندی.....	۳۲.....
۳۳.....	۱۳-۲ مزایای پرواربندی.....	۳۳.....
۳۴.....	۱۴-۲ انواع دام های پرواری.....	۳۴.....
۳۴.....	۱۵-۲ انواع روش های پروار بندی.....	۳۴.....
۳۵.....	۱۶-۲ تاریخچه تعاونی های دامپروری در دیگر کشورها.....	۳۵.....
۳۷.....	۱۷-۲ مفهوم موفقیت.....	۳۷.....
۳۹.....	۱۸-۲ تعاریف موفقیت.....	۳۹.....
۳۹.....	۱۹-۲ ابعاد موفقیت.....	۳۹.....
۴۰.....	۲۰-۲ - نگرش به موفقیت.....	۴۰.....
۴۰.....	۱-۲۰-۲ نگرش سیستم طبیعی.....	۴۰.....
۴۱.....	۲-۲۰-۲ نگرش کلاسیک.....	۴۱.....
۴۱.....	۳-۲۰-۲ نگرش نئوکلاسیک.....	۴۱.....
۴۱.....	۲۱-۲ موفقیت یک سازمان.....	۴۱.....
۴۳.....	۲۲-۲ مطالعات تجربی.....	۴۳.....
۴۳.....	۱-۲۲-۲ مطالعات خارجی.....	۴۳.....
۴۷.....	۲-۲۲-۲ مطالعات داخلی.....	۴۷.....
۵۰.....	۲۳-۲ مدل نظری تحقیق.....	۵۰.....
۵۲.....	۲۴-۲ وضعیت صنعت دامپروری در استان زنجان.....	۵۲.....
۵۴.....	۲۵-۲ شهرستان خدابنده.....	۵۴.....
۵۴.....	۱-۲۵-۲ توزیع جمعیت و موقعیت جغرافیایی شهرستان خدابنده.....	۵۴.....
۵۴.....	۲-۲۵-۲ وضعیت کشاورزی و دامپروری شهرستان خدابنده.....	۵۴.....
۵۵.....	۲۶-۲ شرکت های تعاونی دامپروری در شهرستان خدابنده.....	۵۵.....
۵۵.....	۱-۲۶-۲ شرکت تعاونی شیر سرای زنجان.....	۵۵.....

فهرست مطالب

۵۶.....	۲-۲۶-۲ شرکت تعاونی شهرام گوشت.....
۵۷.....	۳-۲۶-۲ شرکت تعاونی مهر شیر.....
۵۷.....	۴-۲۶-۲ شرکت تعاونی حامد گوشت.....
۵۸.....	۵-۲۶-۲ شرکت تعاونی ارمغان گوشت.....
۵۸.....	۶-۲۶-۲ شرکت تعاونی دامدشت.....
۵۹.....	۷-۲۶-۲ شرکت تعاونی آلاگوز.....
۵۹.....	۸-۲۶-۲ شرکت تعاونی زر گوشت.....
۶۰.....	۹-۲۶-۲ شرکت تعاونی گاوداران سبز.....
۶۰.....	۱۰-۲۶-۲ شرکت تعاونی آذران قوش.....

فصل سوم: روش تحقیق

۶۳.....	۱-۳ مقدمه.....
۶۴.....	۲-۳ روش شناسی و طرح پژوهش.....
۶۴.....	۱-۲-۳ روش تحقیق.....
۶۴.....	۲-۲-۳ ابزار و روش جمع آوری اطلاعات تحقیق.....
۶۴.....	۳-۲-۳ متغیرهای تحقیق.....
۶۶.....	۴-۲-۳ جامعه آماری.....
۶۶.....	۵-۲-۳ تعداد نمونه و روش نمونه‌گیری.....
۶۶.....	۶-۲-۳ روایی و پایایی ابزار تحقیق.....
۶۷.....	جدول ۱-۳-۱ مقادیر آلفا برای عوامل مختلف.....
۶۷.....	۷-۲-۳ فرضیه‌های تحقیق.....
۶۸.....	۸-۲-۳ روش‌های آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها.....

فصل چهارم: یافته‌ها

۷۱.....	۱-۴ مقدمه.....
۷۱.....	۲-۴ آمار توصیفی.....
۷۱.....	۱-۲-۴ ویژگی‌های جمعیت شناختی.....
۸۰.....	۲-۲-۴ دیدگاه اعضا نسبت به آموزش‌های مورد نیاز.....
۸۱.....	۳-۲-۴ وضعیت اطلاع و شرکت پاسخگویان در کلاس‌های آموزشی.....
۸۳.....	۴-۲-۴ دیدگاه اعضا نسبت به کیفیت دوره‌های آموزشی برگزار شده.....

فهرست مطالب

۸۵.....	۵-۲-۴ دیدگاه پاسخگویان نسبت به میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری.....
۸۶.....	۶-۲-۴ دیدگاه اعضا نسبت به عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری.....
۹۱.....	۷-۲-۴ دیدگاه اعضا نسبت به عوامل بازدارنده موفقیت تعاونی‌ها.....
۹۳.....	۳-۴ آمار استنباطی.....
۹۳.....	۱-۳-۴ مقایسه گروه‌های مختلف از نظر میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری.....
۹۴.....	۲-۳-۴ مقایسه میانگین میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری بر حسب ویژگی‌های حرفه‌ای و دامپروری.....
۹۶.....	۳-۳-۴ مقایسه میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری مورد مطالعه.....
۹۹.....	۴-۳-۴ مقایسه میانگین میزان موفقیت شرکت‌های تعاونی دامپروری مورد مطالعه.....
۱۰۰.....	۵-۳-۴ بررسی ارتباط بین موفقیت تعاونی دامپروری و متغیرهای مستقل.....
۱۰۱.....	۶-۳-۴ بررسی ارتباط بین میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری با ویژگی‌های فردی اعضا.....
۱۰۲.....	۷-۳-۴ تحلیل عاملی تاییدی عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری.....
۱۰۵.....	۸-۳-۴ تحلیل عاملی تاییدی موانع موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری.....

فصل پنجم: نتیجه‌گیری، بحث و پیشنهادات

۱۰۸.....	۱-۵ خلاصه.....
۱۰۹.....	۲-۵ نتیجه‌گیری و بحث.....
۱۱۵.....	۳-۵ پیشنهادها.....

فهرست جداول

جدول ۱-۳	مقادیر آلفا برای عوامل مختلف	۶۷
جدول ۱-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن	۷۳
جدول ۲-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح سواد	۷۳
جدول ۳-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب شغل اصلی	۷۴
جدول ۴-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد افراد خانوار	۷۴
جدول ۵-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب درآمد اصلی	۷۵
جدول ۶-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع دام پرورشی (N=۱۴۰)	۷۶
جدول ۷-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد واحدهای دامی در اختیار (N=۱۴۰)	۷۶
جدول ۸-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سابقه عضویت (N=۱۴۰)	۷۸
جدول ۹-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تهیه علوفه (N=۱۴۰)	۷۸
جدول ۱۰-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مقابله با امراض دامی (N=۱۴۰)	۷۸
جدول ۱۱-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مصرف وام (N=۱۴۰)	۷۹
جدول ۱۲-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب فروش محصولات (N=۱۴۰)	۸۰
جدول ۱۳-۴	توزیع تعداد پاسخگویان بر حسب عضویت آنها در تعاونی‌های دامپروری (N=۱۴۰)	۸۰
جدول ۲-۴	دیدگاه اعضا نسبت به آموزش‌های مورد نیاز	۸۰
جدول ۱۴-۴	دیدگاه پاسخگویان نسبت به آموزش‌های مورد نیاز (N=۱۴۰)	۸۱
جدول ۳-۲-۴	وضعیت اطلاع و شرکت پاسخگویان در کلاس‌های آموزشی	۸۱
جدول ۱۵-۴	توزیع پاسخگویان از نظر شرکت یا عدم شرکت در کلاس‌های آموزشی مرتبط با تعاون (N=۱۴۰)	۸۳
جدول ۱۶-۴	توزیع دیدگاه پاسخگویان نسبت به کیفیت دوره‌های آموزشی بر اساس درصد افراد پاسخگو (N=۱۴۰)	۸۴
جدول ۱۷-۴	توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دیدگاه آنان نسبت به میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری (N=۱۴۰)	۸۶
جدول ۱۸-۴	دیدگاه پاسخگویان نسبت به عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری (N=۱۴۰)	۸۹
جدول ۱۹-۴	دیدگاه پاسخگویان نسبت به عوامل بازدارنده در موفقیت تعاونی‌های دامپروری	۹۲
جدول ۲۰-۴	مقایسه میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری از دیدگاه اعضا بر حسب متغیرهای مورد مطالعه	۹۴
جدول ۲۱-۴	مقایسه میانگین موفقیت تعاونی دامپروری بر حسب ویژگی‌های حرفه‌ای و دامپروری	۹۵
جدول ۲۲-۴	نتایج تحلیل واریانس تفاوت بین موفقیت تعاونی دامپروری بر حسب انواع تعاونی	۹۶
جدول ۲۳-۴	نتایج آزمون LSD در خصوص تفاوت موفقیت تعاونی دامپروری بر حسب انواع آن	۹۶

فهرست مطالب

- جدول ۴-۲۴ دیدگاه پاسخگویان نسبت به انواع تعاونی دامپروری (n=۱۴۰) ۱۰۰
- جدول ۴-۲۵ همبستگی بین متغیرهای مستقل با موفقیت تعاونی‌های دامپروری ۱۰۰
- جدول ۴-۲۶ تحلیل همبستگی میزان موفقیت تعاونی‌ها با ویژگی‌های فردی اعضا (n=۱۴۰) ۱۰۱
- جدول ۴-۲۷ عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد جمعی واریانس آنها ۱۰۳
- جدول ۴-۲۸ متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و بار عاملی بدست آمده از ماتریس دوران یافته ۱۰۴
- جدول ۴-۲۹ عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد جمعی واریانس آنها ۱۰۵
- جدول ۴-۳۰ متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و بار عاملی بدست آمده از ماتریس دوران یافته ۱۰۶

فهرست نمودار و اشکال

شکل ۱-۱ مراحل انجام تحقیق..... ۱۲

شکل ۱-۲ مدل نظری تحقیق در خصوص عوامل تاثیر گذار بر موفقیت تعاونی های دامپروری..... ۵۴

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

افزون بر نیمی از جمعیت جهان در نواحی روستایی کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند که از نظر فقر، تغذیه و سواد در بدترین شرایط به سر می‌برند. رفع معضلات این جمعیت عظیم از طریق برنامه‌ریزی آگاهانه توسعه روستایی امکانپذیر است، به طوری که هر برنامه موثر توسعه روستایی باید از راه افزایش تولید و مشارکت توده‌های روستایی و ایجاد تشکل‌ها به مقابله با فقر برخیزد. در واقع در هر اقدامی جهت پیشبرد اهداف کشاورزی کشور باید دو بعد تولید و همچنین توزیع منافع آن در جامعه روستایی مورد توجه قرار گیرد (کریمی و رضائی مقدم، ۱۳۸۴). در ایران اصل ۴۴ قانون اساسی، با ترسیم نظام اقتصادی کشور بر سه پایه دولتی، خصوصی و تعاونی به نحوی از این دیدگاه تبعیت نموده و رشد اقتصاد ملی را منوط به کاهش دیوان سالاری و تصدی‌گری کامل دولت و خصوصی سازی صرف با ارتقای بخش تعاون می‌داند (سازمان مرکزی تعاون روستایی، ۱۳۸۹). به جایگاه تعاون در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سایر قوانین و مقررات کشور به خوبی توجه شده تا جایی که برای این بخش نقش ۲۵ درصدی در اقتصاد کشور پیش بینی شده است، همچنین نقش و جایگاه بخش تعاونی در تحقق مضامین ۱۲ گانه برنامه چهارم توسعه در بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی، از طریق تجمیع سرمایه‌های کوچک مردم و سرمایه‌گذاری در فعالیتهای مختلف از جمله در تولید محصولات اساسی، تولید محصولات پروتئینی، از طریق تعامل فعال با بخش‌های دولتی و خصوصی، جلب مشارکت خارجی، سازماندهی گروه‌های مردمی ذینفع و حضور فعال آنها در روند خصوصی سازی و افزایش بهره‌وری در فعالیتهای خود می‌توانند تاثیرگذار باشند و به این ترتیب سهم تعاونی‌ها در اقتصاد نیز افزایش می‌یابد. در تعامل فعال با اقتصاد جهانی، تعاونی‌ها با سازماندهی تولیدکنندگان و تقویت توان رقابتی محصولات صادراتی کشور، گسترش فعالیت تعاونی‌های صادراتی و

تعاونی‌های مرزنشین و ایجاد و توسعه تجارت الکترونیکی موثر خواهند بود (وزارت تعاون، ۱۳۸۳). هم‌اکنون یکی از اهداف تعاونی‌ها در جهان، ارتقاء رقابت‌پذیری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط می‌باشد و این هدف از طریق سازماندهی عمودی و افقی و خوشه‌ای بنگاه‌های اقتصادی حول موضوعات خاص در قالب تشکل‌های تعاونی، ادغام و یکپارچه‌سازی در بخش تعاونی، شکل‌گیری شرکت‌های تعاونی با مقیاس بزرگ جهانی از طریق جلب مشارکت بخش‌های دولتی، خصوصی و خارجی و گسترش خدمات پیشرفته درون بخش تعاونی صورت می‌گیرد (صدقی و سیگارچی، ۱۳۸۸). امروزه نقش سازنده تعاونی‌ها در عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی به خصوص در جوامعی که در این زمینه دارای تشکیلات منسجم‌تری هستند کاملاً احساس می‌شود و عملکرد اقتصادی تعاونی‌ها با میزان موفقیت و شکست شرکت‌های تعاونی رابطه مستقیمی دارد (صفری و همکاران، ۱۳۸۸).

به همین منظور برای پاسخگویی به نیازهای تخصصی کشاورزان، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران از سال ۱۳۶۴ اقدام به تاسیس و توسعه تشکل‌های تخصصی تحت عنوان شرکت‌های تعاونی کشاورزی نمود که در زمینه‌های مختلف تولیدی، فرآوری و خدماتی فعالیت می‌نمایند. تا کنون تعداد این تعاونی‌ها به ۱۰۸۷۳ شرکت رسیده است که با تعداد ۱۰۴۴۴۳۴ نفر عضو در زمینه توسعه کشاورزی این مرز و بوم فعالیت دارند. برای هماهنگی بیشتر بین شرکت‌های تعاونی کشاورزی و تامین نیازمندی‌های مشترک آنها ۵۵ اتحادیه تعاونی کشاورزی نیز تاسیس گردیده است (سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، ۱۳۸۹). این تحقیق با هدف سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند و بررسی عوامل موثر بر موفقیت این تعاونی‌ها، شناخت مبانی نظری، بررسی ویژگی‌های فردی و سازمانی اعضای تعاونی‌ها، شناسایی عوامل اجتماعی- فرهنگی، آموزشی، سازمانی، مدیریتی و عوامل اقتصادی موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری

انجام پذیرفت. در این فصل پس از بیان مسئله، به نقش و اهمیت تحقیق در توسعه بخش کشاورزی پرداخته شده است. در ادامه با یک معرفی کلی از مجموعه فعالیت‌های انجام گرفته به بیان محدوده‌های تحقیق (موضوعی، مکانی، زمانی) پرداخته شده است.

۱-۲ بیان مسئله

با افزایش رشد جمعیت جهان با نرخ $1/6$ تا $1/7$ درصد سالیانه بیش از ۹۰ میلیون نفر به مصرف کنندگان محصولات کشاورزی افزوده می‌شود که بالغ بر ۹۰ درصد این رشد در کشورهای در حال توسعه یعنی در مناطقی اتفاق می‌افتد که کمبود مواد غذایی دارند. در ایران نیز افزایش رشد جمعیت و به تبع آن، افزایش مصرف فراورده‌های غذایی و نیاز انسان به پروتئین حیوانی، پایه و اساس طراحی و اجرای برنامه‌هایی راهبردی و استراتژیکی گردیده و لزوم خودکفایی و عدم وابستگی به واردات مواد غذایی را چند برابر کرده است و در گام‌های بعدی نیز دستیابی به بازارهای خارجی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای را جزء اهداف لاینفک این برنامه‌ها قرار داده است. از این رو توجه به بخش کشاورزی در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌ها دوچندان شده و از طرفی توسعه کشاورزی روی آسایش و رفاه جامعه، اشتغالزایی و تولید ناخالص ملی اثرات چشم گیری داشته و صنعت دامپروری به عنوان یکی از مهمترین زیربخش‌های کشاورزی و تامین کننده اساسی ترین مواد غذایی پایه یعنی شیر، گوشت قرمز و سفید و سایر تولیدات و فراورده‌ها، در سطوح داخلی و خارجی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده که باید به ابزارهای رشد و توسعه دهنده آن توجه خاصی شود و وظایف هر کدام از دستگاه‌ها و سازمان‌ها در زمینه‌های تولید، تنظیم بازار مصرف، ساز و کارها و حمایت های قانونی به خوبی مشخص گردد تا تولید کنندگان بدون دغدغه و با آسودگی خاطر فعالیت نمایند (شریفی و همکاران، ۱۳۸۸).

بخش تعاون تا سال ۱۳۸۸ با حداقل امکانات توانسته سهم قابل قبولی از تولیدات دامی را در سطح کشور به خود اختصاص دهد به طوری که شرکت‌های تعاونی در حال حاضر ۱۷ درصد گوشت مرغ، ۹ درصد تخم مرغ، ۱۶ درصد گوشت قرمز و ۵ درصد شیر کشور را تولید نموده و در صورت فراهم بودن ابزارهای لازم، بخش تعاون می‌تواند در حرکت به سوی پویایی و رشد و توسعه صنعت دامی نقش کلیدی ایفاء نماید و با تکمیل و توسعه ظرفیت تعاونی‌های موجود و ایجاد تعاونی‌های جدید و توسعه اتحادیه‌ها، سهم قابل توجهی از چشم انداز ۲۰ ساله در زمینه‌های تولید، اشتغالزایی و صادرات محصولات دامی را به خود اختصاص دهد (وزارت تعاون، ۱۳۸۳).

تعاونی‌ها از جمله تعاونی‌های دامپروری به دلیل برخورداری از مناسب‌ترین شیوه‌های جلب مشارکت دامداران و رسیدن به توسعه پایدار، نقش عمده‌ای در توسعه کشور دارند (شریفی و همکاران، ۱۳۸۸). به دلیل این جایگاه ویژه، تعاونی‌ها پس از تصویب قانون تعاونی در سال ۱۳۰۴، تحت حمایت‌های گوناگون دولت از جمله تأمین اعتبارات و تسهیلات قرار گرفته‌اند. با وجود کمک‌ها و حمایت‌های مختلف دولت، سهم تعاونی‌ها در برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی کشور، از ۳ درصد تجاوز نکرده و عوامل موثر بر عدم موفقیت این تعاونی‌ها نیز کمتر مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است (امینی و دیگران، ۱۳۸۷). بنابراین در شهرستان خدابنده این مسئله از شدت بیشتری برخوردار است، به طوری که مطالعه وضعیت تعاونی‌ها در بخش مرکزی شهرستان خدابنده نشان دهنده کمبود تعاونی‌ها و برنامه‌های مختلف اقتصادی در این زمینه است. در این بخش تا سال ۱۳۸۸، حدود ۲۱۰۰ نفر عضو تعاونی بوده‌اند. با توجه به این که ۲ درصد مردم عضو تعاونی هستند این رقم پایین تر از میانگین کشوری است. (دفتر آمار اداره تعاون شهرستان خدابنده، ۱۳۸۸) و مقوله موفقیت تعاونی‌های دامپروری و عوامل موثر بر آن تاکنون در این

شهرستان مورد مطالعه قرار نگرفته است. لذا کشف و معرفی عوامل موثر بر موفقیت می‌تواند اعضا و دست اندرکاران تعاونی‌ها را در دستیابی به موفقیت یاری نماید. تحقیق حاضر نیز در همین راستا به دنبال بررسی میزان موفقیت و عوامل موثر بر آن در تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند می‌باشد.

۱-۳ ضرورت و اهمیت تحقیق

ایران در بیشتر موارد در مجموع رتبه‌های عملکردی محصولات کشاورزی، در نیمه رتبه‌بندی و در میانه کشورهای آسیا و آفریقا قرار دارد و این موضوع بدین معناست که ایران در تولید بالفعل خود با نیمی از کشورهای این منطقه فاصله دارد. با توجه به اینکه شناسایی موانع و عوامل موثر بر موفقیت تعاونی‌ها یک ضرورت است و آگاهی و اطلاع داشتن از آنها، از جمله الزامات توسعه کشاورزی می‌باشد، بدیهی است لازمه پیشرفت تعاونی‌های دامپروری نیز اطلاع از موانع و عوامل موثر بر موفقیت چنین تشکلهایی است. با انجام این پژوهش می‌توان به افزایش اطلاعات و آگاهی صاحبان تعاونی‌ها، آشنایی مدیران و اعضای تعاونی‌ها با فلسفه، ارزش‌ها، اصول و اندیشه‌های تعاونی کمک نمود؛ همچنین آنها را یاری نمود تا تصمیمات درستی برای آینده تعاونی خود اتخاذ کنند. یافته‌های این تحقیق همچنین به برنامه ریزان کمک می‌کند تا در برنامه‌های تعاون با دید وسیعتری مسیر را برای موفقیت تعاونی‌ها هموار نمایند تا از این طریق عوامل تسریع کننده پیشرفت و موفقیت تعاونی‌ها تقویت شوند و عوامل بازدارنده حذف گردند.

۱-۴ سؤالات تحقیق

این تحقیق جهت پاسخگویی به سوالات زیر به انجام می‌رسد.

۱. چه عواملی در موفقیت تعاونی‌های دامپروری موثر است؟

۲. تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند از نظر میزان موفقیت به چند دسته تقسیم می‌شوند؟

۳. چگونه می‌توان از رموز موفقیت تعاونی‌های برتر برای پیشرفت سایر تعاونی‌ها استفاده کرد؟
۴. نقش عوامل مدیریتی در میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند در چه حدی است؟
۵. بین موفقیت و ویژگی‌های فردی اعضای تعاونی‌های دامپروری چه ارتباطی وجود دارد؟

۱-۵ اهداف

۱-۵-۱ اهداف کلی

هدف اصلی تحقیق سنجش میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند و بررسی عوامل موثر بر موفقیت این تعاونی‌ها می‌باشد.

۱-۵-۲ اهداف اختصاصی

۱. شناخت مبانی نظری در خصوص میزان موفقیت تعاونی‌های دامپروری؛
۲. بررسی ویژگی‌های فردی و سازمانی اعضای تعاونی‌های دامپروری شهرستان خداآبند؛
۳. شناسایی عوامل اجتماعی - فرهنگی موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری در شهرستان خداآبند؛
۴. شناسایی عوامل آموزشی موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری؛
۵. شناسایی عوامل سازمانی و مدیریتی موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری؛
۶. شناسایی عوامل اقتصادی موثر بر موفقیت تعاونی‌های دامپروری.
۷. شناسایی عوامل بازدارنده موفقیت تعاونی‌های دامپروری.

۶-۱ محدوده تحقیق

به منظور مشخص کردن محدوده‌های تحقیق و همچنین جداسازی موارد مشابه از موضوع اصلی تحقیق ملزم به محدود کردن موضوع با توجه به ابعاد مختلف می‌باشد. برخی از محدوده‌های تحقیق حاضر به قرار زیر است:

۱-۶-۱ محدوده موضوعی: تحقیق حاضر به بررسی عوامل موثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی دامپروری

شهرستان خداآبندة پرداخته که در این میان عوامل بازدارنده موفقیت نیز مورد بررسی گرفت.

۲-۶-۱ محدوده زمانی: این تحقیق در محدوده زمانی سال ۱۳۹۰ انجام گرفته است.

۳-۶-۱ محدوده مکانی: شهرستان خداآبندة به عنوان محدوده مکانی در این تحقیق مد نظر قرار گرفته شد.

۷-۱ محدودیت‌های تحقیق

برخی از عوامل انجام این تحقیق را با مشکلاتی روبرو ساختند و محدودیت‌هایی را برای آن ایجاد نمودند که در این رابطه هرچه موضوع مورد تحقیق جدیدتر و در برگیرنده مطالب اساسی‌تری و تاثیرات بیشتر باشد این موانع و محدودیت‌ها بیشتر بوده و رفع آنها کار بیشتری را می‌طلبد. بنابراین حجم و گستردگی موضوع از یک سو و عمق و ژرفای کار از سوی دیگر عوامل اثرگذار بسیار مهمی هستند که بر میزان و شدت موانع پیش روی تحقیق اثر می‌گذارند که در زیر به برخی از آنها اشاره می‌گردد.

-از آنجا که جامعه آماری این تحقیق اعضای تعاونی‌های دامپروری بودند و محقق جهت دسترسی به آنها مجبور بود به نزد آنها در روستاهای مختلفی برود و ارتباط برقرار سازد بدست آوردن نشانی این اعضا مشکلات و موانع زیادی را ایجاد نمود که با تماس با افراد مختلف در اداره کل تعاون استان و شهرستان و با پیگیری‌های متعدد این لیست تهیه شد.